

LINUM

Informationsblad
från Skånelin

Skånelins kontaktperson
Solgerd Nilsson 046-732674

Våren 2001

ÅRSMÖTE FÖRENINGEN SKÅNELIN

Intressenter för spånads- och oljelin

Föreningens medlemmar samt andra intresserade kallas härmed till

Årsmöte lördagen den 24 mars 2001 kl 10 00

i Gamla skolan i Norra Strö (belägen vid Strös kyrka)

* Årsmötesförhandlingar

* Karin Persson, N Strö visar och berättar om sin kollektion av lingarner och linnevävnader, varav en del fanns med på Baltiska utställningen i Malmö 1914

* Servering av kaffe och linfröbullar

Hembygdsgården i N Strö står öppen för besök.

VÄLKOMNA!
Styrelsen för Skånelin

Vill Du bli medlem i Skånelin?

Enklast sätter Du in årsavgiften, kr 70:- på Skånelins postgiro 44 44 63-4

Skånelins syfte är: - att sprida information om spånads- och oljelin, - att vara kontaktorgan för alla linväänner, - att ge medlemmarna så goda villkor som möjligt vid bråkning och skåkningsarbeten i föreningens "Brydestua."

VILL DU SPINNA DITT EGET LINGARN?

Vi har kurser i linberedning under hösten och vintern 2001.

Är Du intresserad, ring före den 1 september och anmäl Dig till Vuxenskolan 0416-34 200 eller Ruth Olsson 0416-12 230.

LINBEREDNINGSKURS planeras på Glimmeboda lördagen 11 aug kl 09 00 tom söndagen 12 aug kl 16 30. Är Du intresserad? Hör av Dig innan mid-sommar till Henny Johansson tel. 0414-73086 el 73109 eller Karin Bringert tel: 0414-73121. Kursavgift inkl kost ca 750:-, logi kan ordnas.

LINODLINGAR UNDER 2001

Du som vill rycka lin till beredning eller buketter, kontakta någon av dessa odlare:
Jan Lindberg, Värmo 8, invid Billeberga.
Tel 0418-66 07 07.
Glimmebodagården, Brösarps norra backar.
Tel 0414-73 121.
Ulla-Brüt Lantz, Örkelljunga.
Tel 0435-80 381.

Föreningen Skånelins årsberättelse 2000

Föreningen har under sitt fjortonde verksamhetsår haft 229 betalande medlemmar. En minskning av medlemsantalet har skett jämfört med 1999, från 234 till 229 medlemmar. Medlemsavgiften har varit oförändrad, 70 kr. Följande medlemmar har ingått i Skånelins styrelse:

Ulla-Britt Lanz, Örskelljunga, ordförande
 Eskil Persson, Lund, v ordförande
 Henny Johansson, Brösarp, kassör
 Karin Bringert, S Björstorp, sekreterare
 Ruth Olsson, Sjöbo
 Eva Ekstrand, Kävlinge
 Ulla Jönsson, Trelleborg
 Jan Lindberg, Billeberga

Suppleanter:

Solgerd Nilsson, Kävlinge
 Annika Henriksson, Eslöv
 Monica Nilsson, Sjöbo
 Bengt Svennerstedt, Lund
 Sten Stymne, Svalöv

Adjungerade hemslöjdskonsulenter i styrelsen:

Barbro Nyberg, Åhus
 Ann-Helen Olsson, Löderup

Revisorer:

Jan-Greger Persson, Kävlinge
 Sonja Johannesson, Kävlinge
 Anita Svensson, Tågarp; suppleant

Valberedning:

Jan-Greger Persson, Kävlinge
 Karin Persson, Färlöv
 Elna Danielsson, Gladsax

Styrelsen har under verksamhetsåret haft fem protokollförda sammanträden nämligen:

13 januari	Eskil Persson, Lund
25 mars	Borgeby
25 maj	Solgerd Nilsson, Harrie
22 augusti	Monica Nilsson, Sjöbo
31 oktober	Henny Johansson, Brösarp

Föreningens årsmöte: Vice ordföranden, Eskil Persson, kunde hälsa ett 40-tal medlemmar välkomna till årsmötet i Borgeby slott.

Jan-Greger Persson inledde med att berätta om oljelin. Stora förändringar inom EU-byråkratin tvingar oljelinproducenterna att vara med. Ersättningen för linodlingar kommer att gå ner till spannmålsersättningarna på

3 år, en allt för snabb tid. Redan i år går ersättningen ner med 1 000 kr. Detta kommer troligtvis att halvera odlingen. Tillverkningen av linolja har kommit för att stanna. Idag är det självklart att använda linolja. Det mesta, c:a 60 % av tillverkningen, går till försäljning i Danmark och övriga världen. En liten utställning av linalster och resultatet av Projekt Yxhult fanns till beskådning i samband med årsmötet. Jan Lindberg hade berett oljelin till fibrer. Efter att årsmötet avslutats blev vi guidade i Ernst Norlinds ateljé samt serverade kaffe och linfröbulle.

Skånelin har erhållit hyresbidrag från Svalövs kommun med 28 000 kr. Frivilliga bidrag har under året inkommit med 2 330 kr. Ekonomin under året har varit god.

Övriga aktiviteter

6 maj var det Spinnegille i Billinge hembygdsgård mellan Stockamöllan och Röstånga.

C:a 30 spinnerskor fanns på plats.

27 maj deltog Ulla-Britt Lanz från Skånelin i Sydsvenska mästerskapet i Linspinning som arrangerades av Dädesjö Lin i Småland.

Skånelins medlemmar har under året medverkat vid olika arrangemang med demonstration av linberedning och spinning:

7/5	Linberedning på Hörjelgården
16-17/6	Linberedning i Smyge
25/6	Linberedning i Näsums hembygdsförening
2/7	Linberedning i N Strö
3-5/7	Linberedning, Smygedagarna
13/8	Kulturdag på Idala gård
13/8	Skördedagar i Ingeborrarp
19-20/8	Gammeldags i Åhus
2-3/9	Linberedning på Bosjöklöster
24/9	Linberedning i Sönderösjö
26-28/10	Skånelin på Vävdagarna i Glimåkra
18/11	Linets dag i Svalöv med linberedning och underhållning i Brydestuan

Brydestuan

Brydestuan har utnyttjats c:a 16 tim av medlemmar, kursverksamhet samt av Axelvoldsskolan.

24/10 Studiebesök från Hässleholms textilgymnasium med c:a 40 elever.

Den 18 nov i samband med kulturveckan i Svalöv hade vi Linets dag i Brydestuan. Skånelins broschyr har reviderats, tryckts upp och delas ut i samband med linberedningsdemonstrationer.

Linum

Föreningen Skånelins medlemsblad har utkommit våren och hösten 2000. I Linum får medlemmarna utförlig information om händelser och aktiviteter under året samt artiklar angående lin.

Redaktionen, som består av Eskil Persson, mottar tacksamt bidrag från medlemmarnas olika aktiviteter.

Projekt Yxhult

Resultatet redovisades på årsmötet år 2000. Inget vidare resultat att bygga vidare på.

Linkurser

Ruth Olsson har hållit linkurs under hösten 2000. Kursen började med linryckning i mitten av augusti och avslutades i slutet av november, med fröepning, rötning, besök i brydestuan. Ulla-Britt Lanz i Örkelljunga har hållit kurs i Medborgarskolans regi.

En uppskattad intensivkurs i Linberedning hölls på Glimmebodagården i Brösarp under ett veckoslut i augusti med 10 elever. Ny kurs planeras 2001.

Styrelsen vill rikta ett varmt tack till Skånelins medlemmar för visat intresse för föreningens mångskiftande verksamheter.

Brösarp i januari 2001
Styrelsen för Skånelin

Linet – möjligheternas växt

Bengt Svennerstedt

Linseminarium den 5/4 2000 på Örebro Universitet.

Arrangörer: Örebro Läns Hushållningssällskap, Sveriges Frö- och Oljeväxtodlare, Örebro Läns Linodlareförening och Örebro Universitet.

Seminarier syftade till att redovisa nya rön från forskare och praktiker beträffande an-

vändningen av oljelin och fiberlin. Vid seminariet presenterades föredrag om odlingsutvecklingen och framtida marknad i ett EUperspektiv, nya oljelinsorter, linfröets goda egenskaper, alfalinolensyrans påverkan på människokroppen, genteknikens möjligheter att ändra fettsyrasammansättningen i linoljan, teknisk användning av linolja i målarfärg och för tryckimpregnering av trä samt nya tillämpningar för fiberlin.

Johan Biärsjö från Sveriges Frö- och Oljeväxtodlare gav en ingående redovisning av den framtida odlingsutvecklingen. Marknaden och lönsamheten för oljelin och fiberlin kommer till stor del att påverkas av EUs odlings- och förädlingsstöd. Det generösa stöd för lin, som EU har gett kommer i framtiden att ligga på motsvarande nivå som spannmålsstödet. Jan Meyer från Svalöv Weibull AB berättade därefter om utvecklingen av den nya linsorten Linola.

Forskningen har visat att linfröets beståndsdelar har positiv påverkan på människans välbefinnande. Det gäller speciellt alfalinolensyrans och lignanerna. Genom att blanda in malet linfrö i brödbakets vetemjöl kan man tillgodogöra sig linfröets nyttigheter. Vetenskaplig information och praktiska råd förmedlades av Göran Hallmans från Umeå Universitet och Jessica Adamsson från Vegomega Nutrition AB.

Sten Stymne från Sveriges lantbruksuniversitet redovisade forskningen om genteknikens möjligheter att ändra fettsyrasammansättningen i linoljan. Genom dessa genmodifieringar kan man skapa oljor, som har bättre egenskaper för tekniska tillämpningar än vad dagens oljor uppvisar. Ett stort användningsområde för linoljan är som målarfärg. Hans Claesson från Engwall & Claesson AB berättade att byggherrarna, beställarna, är tväksam till linoljefärger på grund av den dåliga hållbarheten. Han menade att dagens linoljefärger inte håller kvalitetsmässigt som ytbehandling av husfasader.

Till sist redogjorde Bo Smeder från Creando Fibretech AB för fiberlin i nya tillämpningar. Det är framförallt ojämn fiberkvalitet i produktionen, fiberskador i produktionsprocessen samt dålig vidhäftning till plaster som är

flaskhalsar vid tillverkningen av linfiberprodukter. Smeder menade att det behövs mer grundforskning om linfibrer för att finna nya produkter och tillämpningar.

Spinnegille, lördagen den 5 maj 2001

Lingänget i Boarp genom Irmela Paulsson

Välkomna alla spinnerskor och linintressenter till årets spinnegille i Bjäre Härads Hembygdsparc i Boarp, Båstad.

Program: Frukost serveras mellan kl 9-10. Därefter placerar vi oss med våra spinnrockar i Hjärnarpsgården för gemytlig samvaro och "linprat". Under förmiddagen finns också möjlighet att gå runt på gårdarna och se de permanenta utställningarna.

Lunch serveras kl 12 00.

Kl 13 00 – 17 00 öppnar vi för allmänheten. Det blir även musikunderhållning på eftermiddagen och självklart finns eftermiddagskaffe.

Nu hoppas vi att många linvänner kan ställa upp så att vi får en trevlig dag tillsammans.

Anmälan till frukost och lunch senast den 28 april 2001 till:

Irmela Paulsson, tel 0431-73 140

Birgit Lindgren, tel 0431-73 024

Maj-Britt Persson, tel 0431-45 06 28

Ruth Olsson, tel 0416-12 230

Tyvärre kan vi inte lämna prisuppgift för maten, hembygdsföreningen har inte utsett arrendator för kaféet ännu.

Linets Dag

Eskil Persson

Arrangemanget "Linets Dag" genomfördes lördagen den 18 november 2000 i samarbete med Svalövs kommun så som ett inslag i Svalövs kommuns kulturvecka, vilken omfattade tiden 12 november – 19 november 2000.

Skånelin hade öppet hus i sin brydestua från kl 10 00 till kl 15 00. Ett flertal föreningsmedlemmar och Svalövsbor samlades och fick se hur det gick till att bråka, skäkta, häckla och spinna med användande av både

gamla och moderna redskap. Kaffe med hembakade linfröbullar blev ett uppskattat och värmande inslag i höstkylan.

Ytterligare värme och glädje spred Skånelins Båstadgrupp under ledning av Irmela Paulsson, som vid två tillfällen under dagen framträdde med ett sång- och visprogram till ackompanjemang av blockflöjter och andra äldre tyska träblåsinstrument. Trots kylan i brydestuan rörde sig musikanternas fingrar flinkt över instrumenten och de båda musikframträdandena på Linets Dag blev därför ett mycket uppskattat inslag.

"Extra fin kallpressad linfröolja från Österlen" för humankonsumtion har sedan några månader funnits på marknaden. Linfröoljan innehåller en mycket hög halt av omega-3-fettsyror, vars medicinska välgörande effekter numera får anses dokumenterade. Här följer linfröolja-producenten Gunnar Nilssons information om sin gård, Gunnarshög i Hammenhög.

Gunnarshögs Gård är ett jordbruksföretag beläget på Österlen. Gården drivs och ägs av Gunnar och Lisbeth Nilsson. Gunnar är lantbrukare i fjärde generationen och gården har varit i familjens ägo sedan 1800-talet och omfattar c:a 90 ha odlad mark. Grödorna som odlas är korn, havre, vete, sockerbeter, raps, lin samt salix på EU-träda. Företaget sysselsätter idag 4 heltidsanställda och drivs helt kreaturslöst.

Som nisch har man istället valt att vidareförädla jordbruksprodukter. Första steget var att legotorka och rensa spannmål avsett till utsäde. På detta sätt upprättades ett stort kontaktnät med odlare på hela Österlen. Nästa steg i utvecklingen blev därför att utöka sortimentet med raps, lin och kryddor. I samband med detta kläcktes nya idéer och investeringar gjordes i en pressanläggning avsedd för produktion av kallpressad olja. Efter hand köptes ytterligare 2 pressar och gården har nu kapacitet att pressa c:a 300 000 liter årligen. Företaget har också blivit kravcertifierat och kan även tillhandahålla KRAV-olja från lin och raps.

Vid kallpressning värms inte frömaterialen upp, utan mals en gång genom pressen. Där-

efter sedimenteras och filtreras oljan så att alla skalrester och övriga restprodukter kommer bort. Lin- och rapsfröet innehåller c:a 40-47 % olja, varav c:a 30 % utvinns, resterande stannar kvar i restprodukten som blir ett utmärkt djurfoder. Fröet som används är inte genmodifierat. Tack vare den skonsamma tillverkningsprocessen stannar alla vitaminer kvar och oljan behåller sin naturliga smak och vackra gyllenbruna färg. Den låga syrahalten, 0,2-0,5 % gör att oljan klassificeras som "jungfruolja".

Linfröolja är en av de rikaste källorna till essentiella fettsyror. Den tillhör gruppen omega-3-fettsyror. I vår moderna mat saknas essentiella fettsyror nästan helt. Det är bara om man äter mycket fisk eller använder kallpressade oljor till maten som man får det man behöver – det mest effektiva sättet att få i sig dem är i annat fall via kosttillskott. En rekommenderad dos kan vara 1-3 tsk per dag. Ett samarbete med Lunds universitet har resulterat i att hållbarheten kunnat förlängas, genom tillsats av naturligt E-vitamin.

Gården Olivedal är belägen i Norra Skrävlinge socken, Onsjö härad i Skåne. Här erbjuds barn från skolor och fritidsgårdar att för en eller två dagar leva som allmogen gjorde för 100 år sedan.

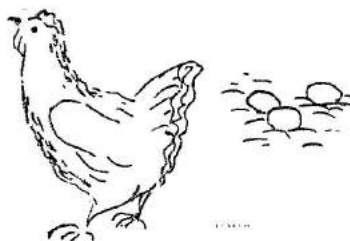
Här berättar Marika Jardert om sin gård och dess verksamhet:

Livet på en skånsk bondgård år 1880 – en resa i tiden

Marika Jardert

Mellan Teckomatorp och Trää – i Norra Skrävlinge socken, Onsjö härad – ligger min lilla skånegård. Vi är ett antal eldsjälar som bildat en förening, ansluten till Skånes Hembygdsförbund, och med gemensamma krafter har vi inrett gamla boningshuset och stallet så som det skulle kunna ha sett ut år 1887, då gården byggdes.

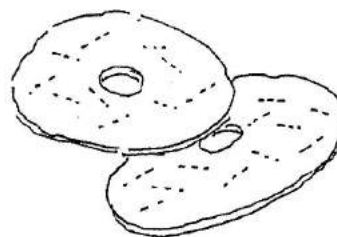
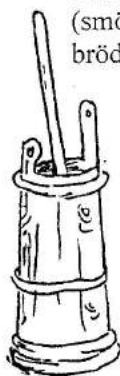
I föreningen finns stora kunskaper. Någon kan tova ull, andra kan mycket om hästskötsel, någon kan berätta historier.

Själv är jag född i mitten av 40-talet på ett litet småbruk med två ardennerhästar, tre kor, en gris och några höns. Jag har arbetat med ungdomar i tjugofem år och är dessutom etnolog (folklivsforskare). Och så har jag gått på linkurs för Ruth Olsson i flera år!

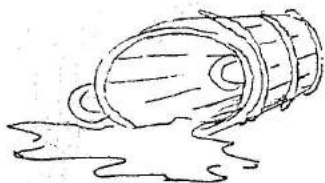
Under maj-juni och augusti-september är intresserade skolklasser och barngrupper välkomna hit ut till gården. För en eller två dagar får barnen leva som allmogen gjorde för 100 år sedan.

Iklädda gammeldags kläder och lystrande till namn som Jöns, Skomakarns Jon, Gustava eller Petters Olga, får barnen och deras lärare eller fritidsledare ta del i sysslorna på gården. De får arbeta med djuren, slå med lie, hugga ved. De får karda ull, väva på vävstol och bandgrind, samt förstås bråka, skäkta och häckla lin! Maten lagar vi tillsammans – brännensudasoppa, sötgröt med smörhåla (smöret kärnar vi själva förstås!), hembakat bröd med ost och spickekorv.

Drickablandning är gott till. (eller...?) Och så kokekaffe och ett eller två gorån framåt aftonen!

Barnen får sitta vid brasan och lyssna på spännande sagor och sägner om vättar och troll, bäckhästen, gloesoen och vittran. Och de får lära sig mycket klokskap, som att aldrig kissa på fläderbusken, för då blir hyllemor ond, och att alltid ropa "Hysch, vättar!" innan de häller ut hett vatten på marken. Annars

hinner inte småfolket undan; de där små som bor under jorden.

Kanske kommer någon tiggare på besök. Eller gårdfarihandlaren! Om han kommer, då kan det hända att gammelmor (det vill säga jag) ger smådrängarna och småpigorna förskott på lönen så att de kan köpa för fem öre bröstsocker.

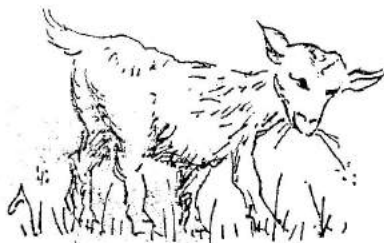
Barnen får vara utan serietidningar, TV och dataspel. Men ingen brukar klaga! De tycker resan bakåt i tiden är fantastiskt spännande och rolig! Och alla får saker de skapat själva, med sig hem. En spånkorg de flätat och målat, en liten smörkniv de täljt vid elden, en linsvans samt en knippe kryddväxter från örtagården. Gammelmor berättar vilka växter som lindrar vid magont – och vilka som är bra för kärlek. Det händer att någon piga smyger ner några blad i förste drängens dricksmugg. (Försöka duger!)

Vi tycker kanske att barn i fjärde och femte klass passar allra bäst för vår verksamhet. I 12-årsåldern hade pojkar och flickor på landsbygden gått ut skolan, och många fick ge sig av hemifrån för att tjäna sitt levebröd, då för 100 år sedan. På så sätt kan ett besök hos oss – där barnen kommer just som hjälpefolk till vår gård – tjäna som ett konkret inslag i historieundervisningen i skolan.

Vi medlemmar brukar också ha en eller två egna läger per år. Då lever vi några dagar i storfamilj, från gammelmor (med mina 55 år är jag bland de äldsta i föreningen) till minsta lindebarnet. Det är en förunderlig känsla att hämta vatten i spannar till korgflätningen, med långkjolen flaxande kring benen och hucket om håret, medan smådrängarna traskar ut med geten och småpigorna mal kaffe på stentrappan.

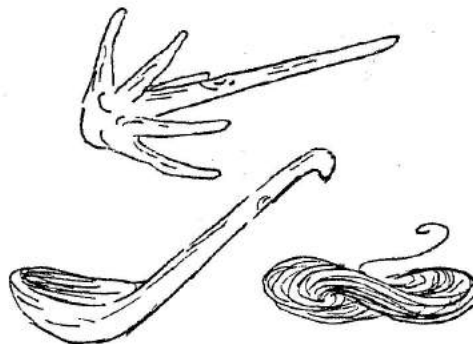
Gammeldrängarna står borta vid huggkubben, klädda i säckiga byxor, byxhängslen, västar och huvudbonader, och pratar mellan yxhug-

gen. Minsta barnet sover i mangelkorgen i skuggan under den gamla almen. På något sätt tycker jag att jag kommer närmare alla de kvinnor som traskat här på jorden före mig.

Mycket var svårt och tungt förr i tiden, som fattigdom, och utsatthet gentemot vådrets makter med missväxt och elände, och det vill vi göra barnen uppmärksamma på. Men vi vill också visa det som var bra, som tydliga och synliga sammanhang, till exempel vägen från linfröet till linneduken, samt närheten till naturen och inte minst samhörigheten och gemenskapen.

Upplevelsen när vi kurar skymning vid brasan, och sedan, när det blir för mörkt att snida eller karda ull, tänder fotogenlampan, medan

vi berättar sagor för varandra och sjunger visor tillsammans, den är svår att beskriva.

Tycker du det här låter spännande och roligt? Kontakta oss! Det är inget dyrt nöje; mat och material får du som deltagare betala, och en liten slant så att vi kan hålla allt i stand. Men arbetet utför du ju själv, tillsammans med oss andra!

Vill du bara komma på ett studiebesök, så är du också välkommen!

Föreningen "Olivedal år 1880",
Marika Jardert, ordförande,
tel 0418-66 03 02

Djur och natur
Hantverk och hemtjänst
Sagor och sånger